

Nogle Betragtninger om Forbrydelsers Farlighed.

Foredrag, holdt i Juridisk Forening i København d. 26. Novbr. 1917.
Af Kriminalretsassessor O. Krabbe.

Mine Herrer!

Anledningen til de Betragtninger, som jeg skal have den Ære at fremsætte for Dem i Aften, er en stor Tyverisag, som jeg for et Aars Tid siden havde til Behandling i Kriminalretten, nemlig Sagen mod »Lorenzbanden« eller »Juwelsagen«, som den populært er bleven kaldet. Det drejede sig om en velorganiseret Tyvebande, der med stor og stigende Frækhed plyndrede Urmager- og Juvelforretninger her i København, uden at det trods forskellige Tillob vilde lykkes Politiet at faa Ram paa den. Sagen var vanskelig at faa opklaret, og da dette omsider var lykkedes, spurgte jeg mig selv om, hvad Grunden kunde være til, at denne Tyvebande saaledes Aar igennem havde kunnet drive sit Spil uantastet af vort flinke Opdagelsespoliti, og Svaret var egentlig ikke overraskende: Forklaringen var naturligvis den, at denne Tyvebande havde været ualmindelig dygtig i sit Fag, og at hvert af dens Medlemmer netop var i Besiddelse af de Egenskaber, som gør en Indbrudstyv fremragende som saadan. De var fortrinligt sammenspillede, de planlagde deres »Numre« med Omsigt, de var behændige og udstyrede med det fineste Værktøj, de snakkede ikke over sig i Fuldskab, og de undgik upaalidelige Kammerater og sladdervorne Kærester. — Alt dette vilde imidlertid have været til ringe Nytte, dersom de ikke tillige havde forstaaet at undgaa den Snare, som de fleste Tyve bliver fangede i,

nemlig den, at de stjaalne Koster kommer for Dagen og røber dem. Lorenzbanden sørgede paa det omhyggeligste for, at Tyvekosterne ikke kom ud i Omsætningen, og naar Bandens Medlemmer saa længe kunde holde Politiet for Nar, var det, fordi den berøvede Politiet dets vigtigste Bevismiddel mod Tyvene, nemlig Tyvekosterne, og fordi Banden i hele sin Færd mere systematisk end de fleste andre Tyvebander havde Muligheden for Opdagelse for Øje og garderede sig herimod.

Dette Tilbageblik over Juvelsagen førte mig ind paa nogle almindelige Overvejelser om, hvilken Rolle dette sidste Forhold: Hensynet til Faren for Opdagelse eller Forbrydelsens »Bevislighed« — med andre Ord: den politimæssige Side af Forbrydelsen — spiller, ikke alene for den enkelte Forbryder under Udførelsen af hans Gerning og for Politiet og Undersøgesdommeren, der skal søge denne Gerning opklaret, men ogsaa for den almindelige Forstaaelse af Forbrydelsen og den almindelige Vurdering af dens Farlighed. — Udgangspunktet for mine Betragtninger er dette, at enhver Forbrydelse, enhver strafbar Lovovertrædelse, i Virkeligheden har 2 Sider: én, der objektivt og subjektivt er rettet mod Forbrydelsens Genstand, det retsbeskyttede Gode, og en anden, der er vendt mod den retshaandhævende Samfundsmagt, der repræsenteres af Politiet og Undersøgesdommeren. Den første Side lærer vi at kende, naar vi bliver Offer for en Forbrydelse, og naar vi studerer Forbrydelsen i Bøgerne, den anden Side stifter de af os Bekendtskab med, som i Embeds Medfør kommer til at befatte os med Forbryderne og deres Gerninger.

Det er Krænkelser af det retsbeskyttede Gode, der traditionsmæssigt, i Lovgivning og Videnskab, danner Grundlaget for den almindelige Karakteristik af Forbrydelserne og for Sorteringen af dem i forskellige Grupper. Vi sondrer mellem Legemsbeskadigelser, Frihedsberøvelser, Ærefornærmelser, Ejendomskrænkelser o. s. v. alt efter det

beskyttede Retsgodes forskellige Natur. Det er Hensynet til disse Retsgoders Beskyttelse, som er Hovedsynspunktet for hele Strafinstituttet, og det er i første Række Hensynet til Retsgodernes forskellige Værdi og Betydning, der er bestemmende for vor Vurdering af Forbrydelsens Grovhed og for Straffens Strænghed, idet det værdifulde og betydningsfulde Retsgode gør en stærkere Beskyttelse paakrævet end det mindre værdifulde og mindre betydningsfulde. I Straffelovens §§ 186—207 med de forskellige Strafferammer for Manddrab, grov Legemsbeskadigelse, mindre Skade og ubetydelig Vold afspejler det krænkede Retsgodes Betydning sig jo ligefrem i de forskellige Strafferammer. Noget lignende gælder indenfor Blodskamsforbrydelser, Frihedsberøvelser og Ærefornærmelser, og det falder i Traad hermed, at Strfl. § 57 bl. a. nævner Genstandens Værdi og Skadens Omfang og Størrelse som Omstændigheder, der skal tages i Betragtning ved Udmaalingen af Straffen indenfor Strafferammen.

Er en Forbrydelse grov, naar det Retsgode, den krænker, er af stor Værdi, saa bliver den farlig, naar den tillige efter sin Beskaffenhed er vanskelig at gardere sig imod og vanskelig at faa opklaret; og det er denne sidste Side af Forbrydelsen, altsaa den Side, der vender mod Politiet, som skulde være Genstand for disse Betragtninger.

Det er en Selvfølge, at den fornuftige Forbryder normalt, saavidt det staar til ham, vil søge at udføre sin Gerning i det skjulte. Frygten for Opdagelse, Paagribeelse og Straf er Motiv, ikke blot til, at Forbrydelser helt undlaades, men ogsaa til, at Forbryderen under Udførelsen af sin Gerning opererer saavidt muligt hemmeligt, og endelig til, at indenfor flere Forbrydelsesarter, der kan føre til samme Resultat, f. Ex. en Berigelse, vil de Forbrydelser være de mest foretrukne og de mest udbredte,

som lettest lader sig udføre skjult og derfor er forbundne med mindst Fare for Opdagelse.

Faren for Opdagelse vil naturligvis normalt saavidt muligt blive søgt elimineret af Forbryderen selv: Indbrudstyven arbejder med Handsker for ikke at efterlade Fingeraftryk og stiller en Kammerat paa Vagt for at afværge Paagribelse paa fersk Gerning; Sædelighedsforbryderen vælger de afsides, ubefærdede Steder; Lommetyven opererer i Trængsel eller udser sig berusede Personer til Ofre; Brandstifteren foretrækker et Tordennejr; Roveren maskerer sig o. s. v. — I Konsekvens hermed søger den drevne Forbryder, naar han er paagreben, saavidt muligt at nægte sig fra sin Gerning: enten kender han aldeles intet til det ham paasigtede Forhold, eller han søger at bortforklare mistænkelige Omstændigheder, som om de var ganske legale og kun ved en ublid Skæbnes Træf stiller den sigtede i et ugunstigt Lys. Den sigtede Hæler skyder sig ind under sin gode Tro; den sigtede Tyv, der træffes i Besiddelse af stjaalne Koster, opgiver at have købt dem i god Tro af en ubekendt Person; Voldsmanden har været saa beruset, at han ikke vidste, hvad han foretog sig; Indbrudstyven, der ved Nattetid overraskes i en fremmed Lejlighed, er gaaet derind for at finde et Natlogis; Automattyven, som antræffes med Lommen fuld af 10-Ører, har i længere Tid »samlet« paa disse Mønter; Alfonsen har tjent sine Penge ved Handel og Spil o. s. v.

Men ikke nok med, at Frygten for Opdagelse saaledes individuelt præger Forbryderens Taktik: det vil ogsaa let ses, at de forskellige Forbrydelser efter deres almindelige Natur frembyder højst forskellig Mulighed for at lade sig udføre i det skjulte og højst forskellig Risiko for Opdagelse. Med Henblik herpaa vil man kunne opstille 2 Hovedgrupper af Forbrydelser, som jeg vil kalde henholdsvis de hemmelige og de aabenlyse.

Indenfor de hemmelige Forbrydelser kan der atter opstilles forskellige Typer:

Der er for det første Forbrydelser, hvis alminde-

lige Beskaffenhed gør det muligt, at det overhovedet aldrig bliver konstateret, at Forbrydelsen er begaaet. Dette gælder f. Ex. Fosterfordrivelse, Barnefødsel i Dølgemaal, Drab af nyfødte Børn, Sædelighedsforbrydelser mod Børn, der er saa smaa, at de ikke kan vidne, Blodskam.

F o r d e t a n d e t er der Forbrydelser, som efter deres faktiske Natur er vanskelige at skjule, men hvor det er F o r h o l d e t s r e t t l i g e K v a l i t e t, der kan skjules, idet det vil staa i Forbryderens Magt at give det Udseende af, at der foreligger en ulykkelig Hændelse eller legitim Begivenhed og ikke nogen Forbrydelse. Dette gælder i høj Grad om Brandstiftelse og i ikke ringe Grad om Drab, idet uden Tvivl adskillige tilsyneladende Selvmord og ikke faa pludselige Dødsfald blandt Smaabørn eller blandt Af-tægtsfolk i Virkeligheden skjuler Forbrydelser.

F o r d e t t r e d j e er der Forbrydelser, som efter deres Natur som Regel kort Tid efter deres Begaelse vil manifestere sig som saadanne, men hvor G e r n i n g s m a n d e n kan holde sig skjult. Hertil hører Beskadigelse af fremmed Ejendom og først og fremmest Tyveriet i alle dets Forgreninger.

Alle disse Forbrydelser udmærker sig ved deres mere eller mindre hemmelige Karakter med Henblik paa Gerningen, Gerningens Kvalitet og Gerningsmanden.

I Modsætning til disse staa saa den anden Hovedgruppe, d e a a b e n l y s e F o r b r y d e l s e r, der karakteriseres ved, at de normalt ikke kan begaas, uden at en bestemt Person med større eller mindre Sikkerhed kan sigtes, idet Forbrydelsen forudsætter et personligt Forhold mellem Forbryderen og den forurettede, som under Sagens Forfølgning vil kunne optræde som V i d n e mod den sigtede, der saaledes altid vil have m i n d s t 1 V i d n e mod sig. Hertil hører alle Volds- og de fleste Sædelighedsforbrydelser, Røveri, Ærefornærmelser, Belleri og Selvtægt samt i udpræget Grad en Forbrydelse som Vold mod Politiet, hvor den krænkede Politimand ikke blot vil være Vidne til det pas-

sereede, men ogsaa i Almindelighed vil have det i sin Magt øjeblikkelig at foretage en Anholdelse.

Indenfor Berigelsesforbrydelserne er der 2 Forbrydelser, *B e d r a g e r i* og *P e n g e a f p r e s n i n g*, som i Forhold til denne Gruppering indtager en Særstilling.

Medens *T y v e r i* er en Forbrydelse, der i politimæssig Henseende har den Ejendommelighed, at det forbryderske Faktum sædvanligvis ret hurtigt vil komme for Dagen, hvorimod Gerningsmanden vil kunne holde sig skjult, er netop det modsatte Tilfældet med *B e d r a g e r i*; denne Forbrydelse forudsætter netop det personlige Forhold mellem Forbryderen og den forurettede, som er karakteristisk for de »aabenlyse« Forbrydelser. Bedrageren risikerer altid at have mindst 1 Vidne imod sig. Det viser sig ogsaa, at en Bedragerianmeldelse som Regel ikke blot vil oplyse, at Anmelderen er bedraget, men ogsaa med større eller mindre Sikkerhed vil kunne sigte en bestemt Person som Bedrager, medens det vil være rent undtagelsesvis, at en Tyverianmeldelse vil kunne henlede Opmærksomheden paa en bestemt Person som sigtet. Langt de fleste af de Anmeldelsesrapporter om Indbruds- og Cykletyverier, der i Tusindevis henligger i Politiets Arkiver, ender med den forslidte Vending: Intet til Oplysning — ingen mistænkt.

Det er gennem de tilfældige Vidner, gennem *K o s t e r*, *F i n g e r a f t r y k*, *M e l l e m m æ n d o. s. v.*, at Tyvene maa efterspores. Opdagelsespolitiet har her ofte en brydsom Opgave, medens en Bedragerianmeldelse normalt strax kan føre til en Anholdelse og er moden til Henvi- ning til Retten. Her vil den sigtedes Taktik i fremtrædende Grad bestaa — ikke i at nægte ethvert Kendskab til det passerede — men i at give det Udseende af at være fuldt ud lovlige og redelige Transaktioner, saaledes som det i ud- præget Grad var Tilfældet i Cordosasagen.

Der kan ingen Tvivl være om, at det specielt er de ud- mærkede Chancer, Tyveriet byder i Retning af at undgaa Opdagelse, som til alle Tider og Steder har gjort det til den

mest yndede og mest udbredte af alle Berigelsesforbrydelserne. Naar dog ogsaa *Bedrageriforbrydelsen* har saa udbredt et Klientel, som den faktisk har, saa hænger dette sammen med den for denne Forbrydelse typiske Egenskab, at det forbryderske Faktum ofte lader sig skjule gennem længere Tid, medens andre Forbrydelser strax eller dog nogenlunde hurtigt vil manifestere sig som saadanne. — Alberti var en Storforbryder ikke alene, fordi han kunde bedrage for 20 Millioner Kroner, men tillige, og ikke mindst, fordi han kunde holde sine uhyre Bedragerier skjulte i det meste af en Menneskealder. — Den utro Kasserer kan holde sin Kasseangel skjult i Aarevis og imidlertid haabe paa at komme paa Fode igen; ser han ingen anden Udvej, kan han endnu skaffe sig et Forspring for Politiet ved at emigrere med Resterne af Kassebeholdningen, eller han kan regne med, at Besvegne, naar Forholdet kommer frem, vil foretrække en Ordning med Slægts og Venners Bistand fremfor en Politianmeldelse. — Ogsaa om de Bedragerier, der bestaar i svigagtig Fremkaldelse af Dispositioner, gælder det, at det forbryderske Faktum foreløbig vil være skjult. Muligheden for, at Bedrageriet skal lykkes, beror netop paa, at Besvegne ikke strax faar Mistanke, men at hans Vildfarelse holder sig gennem nogen Tid. Har en Mand svigagtig indkasseret en andens Tilgodehavende, vil Forholdet først komme frem, naar den rette Regning bliver præsenteret. Alt dette vil bevirke, at Faren for Opdagelse for Bedragerens Vedkommende stiller sig som fjærnere og virker mindre motiverende til Afholdelse fra Forbrydelsen, medens Berigelsesmotivet faar Lov til at gøre sig gældende med større Styrke, og det viser, at »Hemmeligholdelsen« indgaar som et nødvendigt Led i Bedrageriforbrydelsen; mislykkes Bedrageriet, vil det være, fordi Bedrageren ikke har forstaaet Hemmeligholdelsens Kunst.

Hvad Pengeafpresning angaar, adskiller den sig i politimæssig Henseende fra Bedrageriet derved, at det forbryderske Faktum ikke søges skjult overfor den for-

ur et l e d e og efter Forbrydelsens Beskaffenhed, rent begrebsmæssigt, ikke lader sig skjule. Forbrydelsen er forsaavidt »aabenlys« indtil Frækhed. Bliver den anmeldt, vil den forholdsvis hyppigt og forholdsvis let blive opklaret. Men det, der gør Pengeafpresningen til en ondartet og farlig Forbrydelse, er den Omstændighed, at Gerningsmanden i Kraft af det Herredomme, han har over sit Offer, regner med ikke at blive anmeldt, hvad der for ham reelt betyder det samme som ikke at blive opdaget. Pengeafpresning er a a b e n l y s overfor dens Offer, men h e m m e l i g i Forhold til Politiet, og det er det sidste, som er det afgørende med Hensyn til dens F a r l i g h e d.

Forinden jeg forlader denne orienterende Sammenstilling af de forskellige Forbrydelsesarter efter Hensynet til deres Bevislighed, vil jeg gøre nogle faa særlige Bemærkninger om Tyveriet som den almindeligste af alle Forbrydelser. Vi har jo mange Kategorier af Tyve, og vi har mangfoldige Tyvespecialiteter. Straffeloven opstiller den bekendte Sondring mellem simpelt og groft Tyveri, og de kendte 5 Grupper indenfor de grove Tyverier. Efter det Synspunkt, der interesserer os her, maatte man sondre mellem paa den ene Side R a n, det aabenlyse Tyveri, og paa den anden Side alle de andre, h e m m e l i g e, Tyverier, og skulde der indenfor disse sidste atter sondres, maatte det være mellem Pengetyverier og alle andre Tyverier. — Som jeg nævnede i Begyndelsen af mit Foredrag, er K o s t e r n e Tyvenes værste Fjende og Poli ti e t s sikreste Forbundsfele. En Tyverianmeldelse, der angaar andet end Penge, vil altid blive efterfulgt af en Efterlysning af Kosterne i Politiefterretninger. For Politiet gælder det om at f i n d e Kosterne, for Tyvene om at s k j u l e dem saa godt som muligt, eventuelt ved at gøre dem ukendelige; i Almindelighed vil en Tyverisag, hvor Anmelderen ikke har kunnet sigte nogen bestemt, forme sig saaledes, at de stjaalne Ting kommer frem fra en Pantelaaner, Marskandiser eller Cyklehandler, hvorefter en bestemt Person sigtes og eftersøges. Københavnske Stortyve

kender udmærket godt den Fare for Opdagelse, der lurder paa dem fra Laanekontorerne, og den forsigtige Tyv, der har Raad og Evne dertil, indskrænker sig derfor til at stjele rede Penge, der ikke løber med Sladder. L o m m e t y v e n er en særlig farlig og ondartet Tyv, fordi han principielt kun stjæler Penge og derfor ikke lader sig eftersøge gennem Kosterne. Lykkes Lommetyveriet, har Tyven Chancen 100 mod 1 for at slippe. Faren for Lommetyven ligger i Paa-gribelsen paa fersk Gerning.

Jeg gaar nu over til at undersøge, hvilken Betydning der i forskellige Henseender maa tillægges den opstillede Gruppering af Forbrydelserne i de aabenlyse og de mere eller mindre hemmelige. — Ja — den umiddelbare, ligefremme Følge af, at visse Forbrydelser er lettere at skjule end andre, er naturligvis den, at der af de aabenlyse Forbrydelser procentvis vil blive opklaret flest, og at denne Procent bliver mindre og mindre, jo mere hemmelig Forbrydelsen efter sin almindelige Natur er. Dette er en saa selvfølgelig Sag, at jeg ikke skal spille mange Ord derpaa; kun nogle faa Bemærkninger om Kriminalstatistik en. Den af Statistisk Departement udgivne Kriminalstatistik, der omfatter hele Landet, oplyser talmæssigt, hvor mange Forbrydelser af de forskellige traditionelle Kategorier der hvert Aar p a a d ø m m e s her i Landet, men oplyser ikke, hvor mange der a n m e l d e s, hvorimod vi her i København i Politidirektørens Aarsberetninger tillige har en Anmeldelsesstatistik. Paa den anden Side er det klart, at ingen Statistik kan give Oplysning om, hvor mange Forbrydelser der b e g a a s. Om de helt hemmelige Forbrydelser, dem, hvor selve det forbryderske Faktum normalt vil være skjult eller forholdsvis let at skjule, er der i Virkeligheden ingen, der ved blot tilnærmelsesvis rigtig Besked. Hvor mange Fosterfordrivelse, Barnemord, tildels ogsaa Drab af voksne Personer, og hvor mange Ildspaaesættelser

der finder Sted mellem Aar og Dag, staar ganske hen i det uvisse. Noget bedre Besked ved man om Tyverierne, hvor Faktum normalt er klart, og hvor i hvert Fald de grovere Tilfælde maa antages som Regel at blive anmeldte. Hvad Bedragerierne angaar, vil disse Forbrydelsers særlige Karakter bevirke, at et forholdsvis betydeligt Antal af dem, naar de bliver anmeldte, vil blive opklarede og paadømte, men paa den anden Side gør den Omstændighed, at Forbryderens Person hyppigt vil være kendt, sig sikkert gældende paa den Maade, at et forholdsvis meget betydeligt Antal paa Forhaand oplagte Bedragerier ikke vil blive anmeldte, hvad enten dette nu skyldes Overbærenhed fra den Besvegnes Side eller dennes Ønske om at redde sine Penge ved en mindelig Ordning; af samme Grund vil det ogsaa ofte hænde, at en indgiven Anmeldelse tages tilbage, og at Sagens Forfølgning standses, selv efter at den er henvist til Retten. Strfl. § 254 er jo ogsaa af Betydning her. — Lignende Betragtninger som disse vil bevirke, at et forholdsvis betydeligt Antal mindre Voldsforbrydelser ikke vil komme til Øvrighedens Kundskab, hvorimod Voldshandlinger som Regel vil blive anmeldte og procentvis meget hyppigt opklarede, naar de enten er af grovere Art eller har været forbundne med offentlig Uorden, der faar Politiet til ex officio at tage Affære. Med Hensyn til Opklaringen af Voldsforbrydelser maa det iøvrigt erindres, at denne lettes ikke alene ved, at Forbryderen her har den Overfaldnes Vidneudsagn imod sig, men ogsaa derved, at dette Udsagns Rigtighed i Almindelighed vil være bestyrket ved det haandgribelige Indicium, som ligger i Existensen af den tilføjede Legemsbeskadigelse. Det vil efter det anførte være klart, at Kriminalstatistiken, forsaavidt man i den vil søge Oplysning om de enkelte Forbrydelsers Forekomst og Fordeling i Samfundet, giver et ganske overordentlig ufuldkomment og skævt Billede af de virkelige Forhold, og at Billedets Forskydning i højeste Grad er afhængig af, om Forbrydelsen efter sin Type er mere eller mindre vanskelig at udføre i

det skjulte, om den er vanskelig eller let at faa opklaret, og om den efter sin Natur giver mere eller mindre Anledning til Anmeldelse. Den Forbrydelse, for hvilken Statistiken vil være paalideligst, er uden Tvivl Vold mod Politiet; i den modsatte Ende af Skalaen finder vi Fosterfordrivelse.

En anden Følge af en Forbrydelses hemmelige Karakter, og et Forhold, som ligeledes virker forstyrrende ind i Statistiken, er dette, at en saadan Forbrydelse lader sig udføre en gros eller professionsmæssigt i langt højere Grad end de aabenlyse Forbrydelser. Ved en Forbrydelse som Fosterfordrivelse lader dette sig naturligtvis kun gøre indenfor visse Grænser, forsaavidt angaar den fosterfordrivende Kvinde selv; men derimod gælder det ubegrænset om den, der bistaar hende, og dette kunde være en af de mange Grunde, som taler for at lade Moderen gaa fri for Straf, men straffe Hjælperen. I særlig Grad gælder det jo om Tyveriet, at det lader sig udføre professionelt. Det kunde indvendes, at vi ogsaa taler om professionelle Voldsmænd, skønt Voldsforbrydelsen hører til de aabenlyse, men det maa herved erindres, at den professionelle Voldsmænd i Almindelighed vil blive bremset, hver Gang han forser sig, mens derimod den professionelle Tyv eller den professionelle Brandstifter kan have en Mængde Forbrydelser paa Samvittigheden, før han bliver sat fast. Om den professionelle Bettler gælder i det væsentlige det samme som om Voldsmanden, kun at Bettleren paa Grund af Forseelsens Ringhed noget sjældnere vil blive anmeldt.

Jeg betegnede Forbrydelsens hemmelige eller aabenlyse Karakter som den politimæssige Side af Lovovertrædelsen, og det er da ogsaa først og fremmest med Hensyn til Politiets Virksomhed, at Modsætningen mellem de 2 Forbrydelsesgrupper gør sig gældende, idet Politiets Undersøgelse ved de aabenlyse Forbrydelser i Almindelighed strax vil være inde paa et bestemt og som Regel paalideligt Spor, men ved den hemmelige Forbrydelse, naar Gernings-

manden da ikke gribes paa fersk Gerning, oftest maa begynde paa bar Bund. Et Exempel paa, hvor vanskeligt Politiet kan være stillet overfor grove hemmelige Forbrydelser, har vi i den for et Par Aar siden her i København graserende Brandstiftelsesepidemi. Brandstiftelse er vel nok af alle grovere Forbrydelser den, der frembyder de største politimæssige Vanskeligheder. Jeg har nævnet, at Gerningsmanden ofte vil have det i sin Magt at give det passerende Udseende af at være en ulykkelig Begivenhed. Hertil kommer, at Gerningsmanden let kan absentere sig fra Gerningsstedet, inden Ilden har bredt sig og ført til Opdagelse. Politiet har ikke som ved Tyverierne *Koster* eller den Slags objektive Spor at gaa efter. Mistanken kan ikke paa Forhaand naturligt fæstes paa nogen anden bestemt Person end Ejerens selv, som staar Brandstiftelsesobjektet og Gerningsstedet nærmest, og som i Almindelighed er den eneste, der kan antages at have økonomisk Interesse i Gerningen. Ejerens Nærværelse ved Gerningsstedet er jo imidlertid i og for sig fuldkommen legitim, og tilbage bliver da hans Interesse i Branden, men som Sigtelsesgrundlag er denne ofte usikker, lidet haandgribelig og egnet til at afstedkomme Fejltagelser. — Er det givet, at Ejeren ikke kan sigtes, men at der paa den anden Side foreligger en Forbrydelse, mangler der principielt ethvert naturligt Holdpunkt for en Sigtelse. Vanskelighederne er vistnok endog større i København, hvor mistænkelige Individuer vil have let ved at forstikke sig i den tættere Befolkning, end paa Landet. — Under den omtalte Ildebrandsepidemi var Byens Befolkning i et halvt Aars Tid bleven opskræmt af en Mængde natlige Ildebrande; de fleste blev ganske vist kvalte af Brandvæsenet kort efter Fødselen, men enkelte fik dog en faretruende Udbredelse, og ved dem alle var Forholdet det, at Ilden havde sit Udgangspunkt i noget gammelt Skrammel, der henlaa i frit tilgængelige Lofts- eller Kældergange. Naar man nu tager i Betragtning, hvilket Utal af Lofts- og Kældergange med gammelt Skrammel der findes

her i Byen, kan det ikke vække Forundring, at Politiets Jagt efter den anonyme Brandstifter i lang Tid maatte være resultatløs, og at det først var ved et heldigt Tilfælde, at han blev paagreben, saa at sige paa fersk Gerning. Han tilstod 23 Brandstiftelser, hvad der beviser, hvor let denne Forbrydelse efter sin Beskaffenhed lader sig udføre en gros. Heldigvis er Interessen i den professionelle Udøvelse af Brandstiftelse imidlertid hos normale Mennesker kun ringe; den omtalte Brandstifter var da ogsaa et halvt abnormt Individ, der fandt en sygelig sexuel Tilfredsstillelse i at tænde Ild.

Ikke fuldt saa vanskeligt er Politiet stillet overfor Tyverierne, hvor Kosternes Skæbne afgiver Støtte for Sigteisen. Det gælder da for Politiet saa energisk som muligt at eftersøge Kosterne, ikke blot ved Efterlysning i Politiefterretninger, men ogsaa ved systematisk at undersøge mistænkelige Cykleforretninger, Marskandiser- og Jernhandlerforretninger og deslige Virksomheder, hvor stjaalne Koster erfaringsmæssigt søger hen.

Jeg skal ikke nærmere fra et politimæssigt Synspunkt gennemgaa de enkelte Forbrydelser. Smuglerier vil praktisk talt kun kunne forebygges og opdages ved Visitation paa Told- og Udførselssteder; overfor en aabenlys Forbrydelse som Bettleri har Politiet let Spil o. s. v.

Lad os derimod se lidt nærmere paa Lovgivningsmagtens Stilling til Forbrydelserne ud fra det samme Synspunkt, om de efter deres Karakter er aabenlyse eller hemmelige:

Naar en Lov sætter Straf for hidtil tilladelige Handlinger, vil dette først og fremmest have til Følge, at de af Natur og Opdragelse hæderlige og lovlydige Borgere undlader at foretage disse Handlinger, medens andre, der ikke er udrustede med samme Hæderlighed og Lovlydighed, og som har Interesse i Handlingens Udførelse, i Haab om at undgaa Opdagelse vil søge at udføre den i det skjulte. Om dette kan lade sig gøre, og i hvor høj Grad det vil lyk-

kes Loven at udrydde de nu strafforbudte Handlinger, stiller sig imidlertid yderst forskelligt efter Handlingernes forskellige Natur. Vi ser det under den nu florerende Krigslovgivning. Medens en ny Lov, der paabyder Butikslukning Kl. 6 i Stedet for Kl. 8, strax vil vise sig effektiv, idet Gadebetjenten paa sin Runde uden videre noterer alle de Handlende, som ikke har lukket Butiken Kl. 6, er Forholdet et andet m. H. t. Udførselsforbudene, der vil have til Følge, at en stor Del af de udførselsforbudte Ting nu skjuler sig i Inderlommer og mellem Skørter, og efter Sigende skal det i sin Tid udstedte Forbud mod at forsyne sig med Kul og Koks til mere end 14 Dages Forbrug ikke være blevet respekteret af ret mange ellers lovlydige Mennesker, idet man er gaaet ud fra, at Politiet ikke vilde stikke sin Næse i Kul-kælderen; og om det vil gaa stort anderledes med den nye Skat paa de private Vinbeholdninger, er vist et stort Spørgsmaal. En Lov, der indfører Maximalpriser paa Varer eller for Husleje, vil kunne være forholdsvis effektiv, idet Almenheden ret let vil kunne kontrollere dens Overholdelse, mens derimod det nye Forbud mod Udnyttelse af Konjunkturer næppe har megen Virkning, fordi Udnyttelsen foregaar skjult, ikke kan kontrolleres af Almenheden, og fordi der mangler den specielt sagkyndige Politimyndighed, som vilde være nødvendig til Haandhævelse af Forbudet. — Mest virkningsfuld vil en Lov naturligvis være, naar den specielt tager Sigte paa visse Handlingers offentlige Foretagelse, saaledes Strfl. § 184: »Offentliggørelse af utugtige Skrifter«, »offentlig Udstilling af utugtige Afbildninger«, § 185: »ved uterligt Forhold give offentlig Forargelse«, § 220: »offentlige Meddelelser om private og huslige Forhold«. Straffebestemmelser som disse maa antages at virke stærkt generalpræventivt, hvad der vistnok bevises ved, at Retssager om Overtrædelse af disse Bestemmelser er forholdsvis sjældne. At en Straffeparagraph giver Anledning til sjældnen Anvendelse, kan naturligvis have højst forskellige Aarsager. Grunden kan f. Ex. være den, at Forbrydelsen,

til Trods for at den er meget udbredt, paa Grund af sin skjulte Karakter har let ved at unddrage sig Retsforfølgningen; Grunden kan være den, at den almindelige Tilbøjelighed til og Interesse for Handlingens Begaelse kun er minimal; men Grunden kan ogsaa være den, at Lovens Straffetrusel virker generalpræventivt afværgende, og dette sidste tør i særlig Grad antages at være Tilfældet overfor de aabnlyse Forbrydelser, og navnlig overfor saadanne, med hvis Foretagelse der kan forbindes en økonomisk Interesse, og jeg antager, at Sagen netop forholder sig saaledes m. H. t. § 184 og § 220. Af de faa Sager, der fremkommer om Overtrædelse af Strfl. § 184, angaar vistnok de fleste Tilfælde, der staar paa Grænsen mellem utugligt Skrift og legitim Litteratur, medens de oplagte Tilfælde, der i og for sig let kunde tages i den økonomiske Spekulations Tjeneste, maa antages at blive holdt nede af Straffetruslen. Lignende Betragtninger gælder om § 220, og hvad § 185 angaar, vil det næsten altid være abnorme Individuer (Exhibitionister), der vækker den deri omtalte offentlige Forargelse, og overfor saadanne Individuer er Straffeloven erfaringsmæssigt uden generalpræventiv Virkning. — Omvendt er det en Selvfølge, at Straffeloven vil være lidet effektiv overfor en saa hemmelig Forbrydelse som Fosterfordrivelse, og at denne Omstændighed bliver af Betydning ved Afgørelsen af Spørgsmaalet, om Fosterfordrivelse overhovedet bør straffes eller med nogen Nytte lader sig bekæmpe ved Hjælp af Straf. Skal dette besvares bekræftende, kunde det maaske være ud fra den Betragtning, at Fosterfordrivelsens hemmelige Udøvelse er at foretrække for den mere aabenlyse, ugenerte, som kunde tænkes at blive Følgen af Straffebestemmelsens Ophævelse.

Kaster vi iøvrigt et Blik paa den bestaaende Lovgivning, vil det vise sig, at Hensynet til Forbrydelsens mere eller mindre skjulte Karakter har sat sig ikke saa faa Spor, og at Lovgivningen, ofte maaske mere med instinktmæssig rigtig Takt end efter bevidst Overvejelse, har varetaget dette

Hensyn og med Hensblik herpaa har foretaget Afvigelser fra strafferetlige Grundsætninger, der for en mere overfladisk Betragtning kunde fremtræde som Anomalier.

Jeg nævnede, at en Forbrydelses hemmelige Karakter letter dens professionsmæssige Udførelse, og at Forbryderen ofte kan have begaaet en stor Mængde Forbrydelser af denne Art, før han bliver stoppet af Politiet, og i særlig Grad gælder dette om Tyveri. Den drevne professionelle Tyv vil søge at nægte sig fra det enkelte bestemte Tyveri, han kan sigtes for. Det kan være svært nok at overbevise ham om dette, men yderligere vanskeligt eller umuligt bliver det at fore Bevis for, at han har begaaet bestemte andre Tyverier, medens det paa den anden Side kan være utvivlsomt, eller efter alt foreliggende antageligt, at han lever af at stjæle. Disse Vanskeligheder har ført til Bestemmelsen i midl. Strfl. § 18, hvorefter det bl. a. ved Tyveri skal anses som en meget skærpende Omstændighed, at den Tiltalte er en Person, der helt eller delvis maa antages at ernære sig af Tyverier. I Praxis gøres der Anvendelse af denne Bestemmelse navnlig, naar en Person tidligere er straffet for Tyveri, naar han ikke kan paa- vise lovligt Erhverv, og naar det oplyste tyder paa, at han er professionel Tyv, f. Ex. det Milieu, han lever i, og den Omstændighed, at han gentagne Gange har været sigtet for Tyveri, uden at der har kunnet skaffes Bevis imod ham. Alt i alt viser Bestemmelsen en Slappelse af de hidtil traditionelle Beviskrav; det virkelige Forhold er dette, at Manden straffes for en Række Tyverier, skønt han kun er ligefrem overbevist om et enkelt, og denne Ordning staar i Forbindelse med Tyveriets hemmelige Karakter og de deraf følgende Bevisvanskeligheder.

En Forbrydelses hemmelige Karakter fører med sig, at den ofte kun vil blive konstateret, naar Gerningsmanden gribes paa fersk Gerning, hvilket atter vil sige, at de Tilfælde, som kommer for Dagens Lys, hyppigt vil være saadanne, hvor Forbryderen ikke har faaet gjort sig færdig.

og at der derfor vil være en praktisk Trang til at straffe Forsøget som fuldbyrdet Forbrydelse eller at rykke Fuldbyrdsmomentet frem. Det stemmer vistnok med almindelig Erfaring, at f. Ex. Lommetyven særlig hyppigt gribes i Forsøget, idet han overraskes med Haanden i Offerets Lomme, men inden han endnu har faaet sat sig i Besiddelse af Tegnebogen, og gennemser man Strafregistrene for vore dygtigste professionelle Indbrudstyve, vil det være iøjnefaldende, saa tit Forsøgsparagrafen citeres paa deres Synderegister. Det er karakteristisk, at en af Københavns mest fremragende Indbrudstyve, den saakaldte »Store Russer«, der nu er 37 Aar gammel, og om hvem det anses for notorisk, at han udelukkende beskæftiger sig med at stjæle, kun er naaet til at blive dømt for 2. Gang begaaet fuldbyrdet Tyveri, medens han har 3 Domme for Forsøg paa Tyveri, som ikke tæller med ved Gentagelsesvirkningen. — Særlig typisk kommer dette Forhold mellem Forsøg og fuldbyrdet Forbrydelse frem ved de omtalte nye Bestemmelser om Udførselsforbud. Praktisk talt vil Overtrædelsen af et saadant Forbud kun blive opdaget ved Toldvisitation eller ved Politiets Undersøgelser forinden Udsmygningen, medens den fuldbyrdede Overtrædelse vil skjule sig i Udlandet. Det er derfor en Selvfølge, at Loven maa sætte samme Straf for at »udføre« og at »søge at udføre«, altsaa ligestille Forsøget med den fuldbyrdede Forbrydelse. Noget tilsvarende gælder indenfor Straffeloven om Falskmøntneriforbrydelsen, der som bekendt er fuldbyrdet, naar Pengene er forfalskede eller eftergjort uden Hensyn til, om Gerningsmanden har udgivet dem. Er Pengene nemlig først udgivne, vil Udgifveren være vanskelig at finde og have let ved at lyve sig fra Udgivelsen, men overraskes Falskmøntneren paa sit Værksted med et Lager af de falske Penge, vil Sagen være oplagt. Straffelovens § 245 straffer for Pengeafpresning den, der for at skaffe sig eller andre Fordel truer nogen med Skade o. s. v., altsaa den blotte Fremsættelse af Truslen uden Hensyn til,

om den tilsigtede Fordel er opnaaet eller ej. Forholdet er her det, at Gerningsmanden regner med ikke at blive anmeldt, og opnaar han virkelig ved Hjælp af Truslen den tilsigtede Fordel, kan han være sikker i sin Sag. Den Forurettede har taget sit Parti; han har foretrukket at betale fremfor at anmelde Sagen og risikere Skandale. Følgen heraf vil atter blive den, at det praktisk talt altid vil være Forsøg paa Pengeafpresning, der foranlediger Anmeldelsen, muligvis i Forbindelse med en Række tidligere fuldbyrdede Afpresninger, der efterhaanden har udpint Offeret i den Grad, at han nu foretrækker at gaa til Politiet, selv med Udsigt til at blive skandaliseret, fremfor at lade sig yderligere blokke. Den fremtrædende Rolle, som Forsøg paa Pengeafpresning herved kommer til at spille, gør det forstaaeligt, at Loven har rykket Fuldbyrdelsesmomentet frem til selve Truslens Fremsættelse¹⁾.

Ogsaa med Hensyn til Uagtsomheds Straffbarhed vil det ses, at Synspunktet har sat sig Spor i Lovgivningen. En Maade, hvorpaa den forsætlige Forbrydelse kan skjules, er det, at Forbryderen giver det Udseende af, at der foreligger ikke dolus, men casus eller højst culpa. Muligheden for at give Sagen denne Vending er imidlertid højst forskellig ved de forskellige Forbrydelser. Ved Tyveri, Bedrageri, Roveri, Volds- og Sædelighedsforbrydelser vil det være vanskeligt for den sigtede at bortforklare det passerede

¹⁾ Af en for et Par Aar siden ved Kriminalretten paadømt Sag om Pengeafpresning fremgik det, at den Tiltalte, der blev anholdt paa Foranledning af en Dame, mod hvem han havde fremsat Trusler i Afpresningsojemed, ved Anholdelsen gjorde gældende, at han »10 Minutter før« han skulde have det afgørende Stævnemøde med den paagældende, havde opgivet sit Forehavende, hvad der kunde tyde paa, at Tiltalte, der var Akademiker, var kendt med Bestemmelsen om, at Tilbagetræden fra Forsøg under visse Omstændigheder medfører Straffrihed, medens han ikke har forstaaet den fine Distinktion: om »Forsøg straffes som fuldbyrdet Forbrydelse« eller »Fuldbyrdelsesmomentet rykkes frem«, og ikke har vidst, at Straffrihed ved Tilbagetræden ikke gælder i sidste Tilfælde.

som uagtsom Gerning, allerede fordi Handlemotivet, saaledes som det giver sig til Kende i Gerningen og de med den forbundne Omstændigheder, vil udelukke Spørgsmaalet herom. Straffelovens Hovedsynspunkt for Uagtsomheds Strafbarhed er aabenbart dette, at det paakræves til Beskyttelse af visse særlig værdifulde Retsgoder, saaledes ved Manddrab, betydelig Legemsbeskadigelse, Ildspaaasættelse og anden grov Krænkelser af Almensikkerheden; men det andet Synspunkt: Trangen til at ramme de Forsætsstiftelser, der kan skjule sig under en paastaet Uagtsomhed, er dog ikke fremmed for Straffeloven. Det har saaledes vistnok gjort sig gældende ved § 181, der straffer den, der driver Utugt vidende eller med Formodning om at være behæftet med venerisk Smitte, og i Praxis føles ganske sikkert denne Inddragelse af Uagtsomhed under Strafbarheden som en Nødvendighed for at ramme mangfoldige Forsætsstiftelser, som i modsat Fald vilde unddrage sig Retshaandhævelsen. Det samme Synspunkt har sikkert gjort sig gældende ved § 267, der straffer den, der vidende eller med Formodning om, at Pengene er falske, udgiver disse; denne Forbrydelse er ikke særlig grov, men det vil være yderst vanskeligt at overbevise en Udgiver, der paaskyder god Tro, om, at han har været vidende om, at Mønterne var falske. At det netop har været disse Bevisvanskeligheder, der har virkel bestemmende baade ved § 181 og § 267, synes at fremgaa af den Omstændighed, at begge disse Paragrafer ligestillet Formodning og Viden i samme Strafferamme, i Modsætning til Straffelovens andre Uagtsomhedsbestemmelser, der som bekendt sætter en langt lavere Straffesats for Uagtsomhed.

Et Forhold, som frembyder nogen Analogi med Udgivelsen af falske Penge uden Delagtighed i Falskmontneriet selv, er Hæleriet. Straffeloven har ved denne Forbrydelse ikke — saaledes som Tilfældet var efter Fr. 11. April 1840 — medtaget »Formodningen«, og jeg tør sige, at dette i Praxis føles som en meget væsentlig Mangel. Alle Under-

søgelsesdommere vil kunne bevidne, hvilke Kvaler man har med at faa det subjektive Forhold tilstrækkelig opklaret til at skaffe Dom over de mange professionelle Hælere, om hvilke det i det mindste er givet, at de har handlet groft uforsvarligt, og højst sandsynligt, at de fuldt ud har været paa det rene med, at de tilforhandlede Koster var stjaalne. Sager mod saadanne Hælere sluttet her i København ofte ved, at de i Mindelighed vedtager en Bøde for at undgaa videre Tiltale, men nogen Lovhjemmel har dette jo ikke, og jeg mener, at det ved en Revision af Straffeloven bør tages under alvorlig Overvejelse, om ikke i hvert Fald den grove Uagtsomhed bør inddrages under Strafbarheden for Hæleri. Forholdet er af megen praktisk Betydning, da det at ramme Hæleren virker præventivt overfor Tyvene.

En Forbrydelses Karakter som hemmelig eller aabenlys kan endelig være af Betydning for Spørgsmaalet, om Forbrydelsen bør paatales af det offentlige eller af den private forurettede. Det er indlysende, at Retsbeskyttelsen vil blive temmelig illusorisk, dersom Forfølgningen af en Forbrydelse, der efter sin Type i udpræget Grad er hemmelig, skal overlades til den private, i hvert Fald, hvis dette er at forstå saaledes, at det overlades til den private forurettede selv uden Poli-tiets Bistand at foretage ogsaa alt Efterforskningsarbejdet til Udfindelse af, hvem der kan sigtes som Gerningsmand. Ved mindre Voldsforbrydelser, Selvtægt og Ærefornærmelser, hvor en bestemt Person strax kan sigtes som Gerningsmand, kan det forsvares at overlade Forfølgningen til den private, men ved de »hemmelige« Forbrydelser gaar dette ikke an: til saadanne hemmelige Forbrydelser, hvor Gerningsmanden er ubekendt eller let kan holde sig skjult, horer f. Ex. Ødelæggelse og Beskadigelse af fremmed Ejendom, Strfl. § 296, og det er vistnok almindeligt anerkendt, at denne Bestemmelse ikke virker fyldestgørende, netop fordi den principielt overlader Paatalen til den private forurettede. Det er, som om det ensidige Hensyn til Retsgodets

ofte forholdsvis ringe Værdi og Forbrydelsens lidet almenfarlige Karakter her har spillet Lovgiveren et Puds. Den naturlige Ordning vil være den, at Forseelsens relative Ringhed giver sig Udtryk i, at den kun paatales efter den private Begæring, medens derimod dens typisk hemmelige Karakter motiverer, at den maa forfølges af det offentlige. I Virkeligheden er det principielt forskellige Hensyn, der motiverer, om en Forbrydelses offentlige Paatale bør betinges af den private Begæring, eller om den bør paatales af den private.

Vi har altsaa set, at Modsætningen mellem de aabenlyse og de hemmelige Forbrydelser er af Betydning til Forstaaelse af Forbrydelsernes Fordeling og Udbredelse i Samfundet, bl. a. med Hensyn til deres professionsmæssige Udførelse, til Vurdering af Kriminalstatistikens Billede af Kriminaliteten, til Bedømmelse af nye Straffeloves Effektivitet og til Forstaaelse af forskellige Fænomener indenfor den gældende Straffelov: midl. Strfl. § 18, at Forsøg straffes som fuldbyrdet Forbrydelse, eller at Fuldbrydelsesmomentet rykkes frem, at Uagtsomhed inddrages under Strafferammen for Forsæt, og at Forfølgningen af en Forbrydelse overlades til den private.

Der kunde nu spørges, om der til denne Gruppering af Forbrydelserne efter Hensynet til deres Bevislighed svarer en tilsvarende Gruppering af Forbryderne, og dette er — selvfølgelig — ogsaa Tilfældet. Som jeg begyndte mit Foredrag med: til at være en dygtig Forbryder i sit Fag hører ikke blot Evnen til at kunne udføre Forbrydelsen, men ogsaa Evnen til at kunne gøre det skjult, saaledes at Opdagelse undgaas. Vi har i Kriminalretten til hyppig Gæst en sølle enbenet Fyr, hvis fattige Specialitet det er at begaa Bedragerier m. H. l. Trækvogne; han stjæler dem ikke, men lejer dem et Sted og pantsætter dem et andet Sted og omsætter derefter de indvundne Penge i Brændevin. Han skaffer sig saaledes strax 2 V i d n e r paa Halsen, og da Politiet formedelst hans Træben altid har et godt Signalement af

ham, gaar der aldrig mange Dage, før han er indfanget. — Vi har ogsaa andre Bedrageriformer, som er i temmelig høj Grad aabenlyse, saaledes de mange Tilfælde, hvor Bydrenge eller Kusken forbruger indkasserede Penge og selvfølgelig altid er opdaget, naar der om Aftenen eller næste Dag skal gøres Afregning; det er Forbryderdilettanter, som — ofte under Paavirkning af Spiritus — indlader sig paa den Slags dumme Forseelser. Om Voldsforbrydelser gælder det i udpræget Grad, at de udføres i Affekt eller i beruset Tilstand, og ganske særlig gælder dette naturligvis om en Forbrydelse som Vold mod Politiet. En aabenlys Forbrydelse som Belleri er — i hvert Fald naar den udøves af gamle professionelle Bettlede — fremfor nogen anden Forbrydelse en Drukenskabsforbrydelse. En aabenlys Sædelighedsforbrydelse som denne ved uterligt Forhold at give offentlig Forargelse vil næsten altid foreligge i Form af Exhibitionisme, der begaas af Personer, der ikke kan beherske deres abnormt anlagte Kønndrift. — Alt dette viser hen til, at Forbrydelser, der udføres aabenlyst, hvad enten de nu efter deres normale Type hører til de aabenlyse eller de hemmelige, som Regel vil blive begaaet af Personer, der enten som Begyndere paa Forbryderbanen eller under Paavirkning af Spiritus eller i Affekt mangler modent eller normalt Omdømme. Disse Personer ændrer ikke Faren og regner ikke med Følgerne af deres Gerning. Ved Siden heraf vil man blandt Udøverne af de aabenlyse Forbrydelser finde enkelte, som ser Faren og trodser den; det er de dumdristige og de frække, som maaske regner med, at 1 Vidne ikke er tilstrækkeligt til at fælde dem. Disse vil dog altid være et ringe Mindretal; i det store og hele vil Antallet af de grovere aabenlyse Forbrydelser blive holdt indenfor visse Grænser, som selv en nok saa stræng Straffelov ikke vil formaa at forrykke, fordi disse Grænser bestemmes af Faktorer, der virker langt kraftigere end Frygt for Opdagelse og Frygt for Straf, og til disse Faktorer hører først og fremmest Spiritus og dernæst det abnorme Anlæg. — Naturligvis vil en

Straffelov altid generalpræventivt afholde mange Mennesker fra at begaa Lovovertrædelser; de, der bliver tilbage, og som altsaa ikke lader sig afholde fra at begaa Forbrydelser, falder i 2 Klasser: dels de, der forbryder sig, idet de regner med ikke at blive opdagede, dels de, der ingen Beregning opstiller og ingen Følger ændser. Antallet af de først vil i nogen Grad blive bestemt ved Politiets Aarvaagenhed og Dygtighed og vel ogsaa ved Straffelovens Strænghed, men Antallet af de sidste vil sikkert i det væsentlige være uafhængigt af Straffelovens Strænghed og af Politiet. — Vi fik for nogle Aar siden den midlertidige Straffelov, der bl. a. tog Sigte paa de 2 aabenlyse Forbrydelser Vold og Betleri og i betydelig Grad skærpede Straffen for begge. Hvad Betleriet angaar, har denne Lov naturligvis haft til Følge, at de langvarige Straffe i længere Tid ad Gangen udelukker, at den paagældende kan bette, men Erfaringen har sikkert vist, at generalpræventivt, til Indskrænkning af Betlernes Antal, har Straffens Skærpelse været ganske uden Betydning. Den professionelle Bettle skal og maa have Penge til Brændevin. Han gaar i det højeste udenom den uniformerede Betjent, han møder paa Gaden, men iøvrigt regner han ikke med Politiet, og selvfølgelig betyder det endnu mindre for ham, om Lovene truer ham med $\frac{1}{2}$ Aars eller et helt Aars Tvangsarbejde. — Om Skærpelsen af Voldsstraffen har betydet noget i generalpræventiv Henseende, er vanskeligt at afgøre ad Erfaringens Vej, og ganske usikkert efter Statistiken. Efter Forbrydelsens Karakter som Affekt- og Drukkenskabsforbrydelse tror jeg ikke paa det.

Om hele denne Modsætning mellem de aabenlyse og de hemmelige Forbrydelser vil man vistnok ikke finde noget i moderne Strafferetsvidenskab og ikke mange direkte Udtalelser i de moderne Straffelove, hvis hele Systematik er bygget paa andre Hensyn. Straffelovens § 237 bestemmer udtrykkeligt, at det aabenlyse Tyveri, Rane, straffes som

Tyveri, og Tankegangen er aabenbart den, at det objektivt og subjektivt passerede, Berigelsen og Berigelseshensigten, er ganske den samme ved de 2 Forbrydelser, og at det derfor er strafferetligt irrelevant, om Berigelsen realiseres aabenlyst eller skjult. — Imidlertid er det en Selvfølge, at en Modsætning som denne, der er uadskilleligt forbunden med Forbrydelsens Væsen, altid har bestaaet og altid vil bestaa; som jeg har søgt at paavise, er den i høj Grad bestemmende for Vurderingen af Forbrydelsernes Farlighed, og selv om den ligesom er gaaet i Glemme for den juridiske Bevidsthed og ikke har sat sig Spor i Lovgivningens Systematik, har den dog sat sit Præg paa adskillige Straffebestemmelser; at den ikke har gjort det i endnu højere Grad, hænger vistnok sammen med Nutidens rummelige Strafferammer, indenfor hvilke ogsaa et Hensyn som dette vil kunne tages i Betragtning. — Imidlertid viser netop en Bestemmelse som Strfl. § 237 tilbage til en Tilstand, da Modsætningen har været levende ogsaa for Lovgiverens Bevidsthed. Chr. V's Lov har et selvstændigt Kapitel for Ran i Modsætning til Tyveri, og gaar vi endnu længere tilbage i Tiden, til vore gamle Landskabslove, og kaster vi et Blik udenfor Danmarks Grænser, paa de ældste nordiske og andre germanske Retskilder, vil vi finde, at Modsætningen mellem den aabenlyste og den hemmelige Forbrydelse var ligesaa oprindelig og ligesaa fundamental indenfor Straffesystemet som Grupperingen efter Hensynet til de krænkede Retsgoders Beskaffenhed. Længe før Tyveribegrebet blev afklaret til at omfatte Borttagelse af en rørlig Ting i Berigelseshensigt, eksisterede Modsætningen mellem den hemmelige Tilvendelse, Tyveriet, og den aabenlyste, Ranet. Under »Ran« indbefattedes ikke blot, hvad vi nu karakteriserer som »aabenlyst Tyveri«, men ogsaa Forhold, der efter en moderne Opfattelse maatte betegnes som Selvtægt eller Beskadigelse af fremmed Ejendom, men allsammen Forhold, der havde en aabenlyst, derfor mindre farlig og mindre strafværdig Karakter. Man sondrede mellem Haandran, Boran,

Markran o. s. v. og knyttede til disse og andre Forbrydelser Ransbøden, 3-Marksbøden, der var en langt mildere Straf end Tyvsstraffen. Denne betydelige Forskel i Bedømmelsen af det strafværdige staar aabenbart i Forbindelse med Datidens Mangel paa Politi. Nutildags skælder man Politiet ud, naar det ikke kan finde Juveltyvene. Harmen mod Forbryderne er blevet ligesom noget aflastet; men i Datiden føttes den h e m m e l i g e Forbrydelse som et Onde, der i en ganske anderledes Grad ramte det hele Samfund, og mod hvilket Samfundet derfor væbnede sig ikke blot med de strengeste Straffe, men ogsaa ved at samle al sin Foragt mod Forbryderen, stemple Forbrydelsen som en Nidingsdaad, udstøde Forbryderen af Samfundet og brændemærke ham, saaledes at han altid vilde være til at kende igen. — Som Modsætningen gjorde sig gældende mellem Tyveri og Ran, saaledes ogsaa mellem Mord og Drab. Mord betyder nu det overlagte Drab, men betød i gamle Dage det hemmelige Drab, og vel at mærke oprindeligt det Drab, der var hemmeligt i den Forstand, at Gerningsmanden forsøgte at skjule Gerningen ved at forstikke Liget. De gamle frankiske Love straffer Drabet som Mord, naar Gerningsmanden har villet skjule Liget i en Mose eller Sump eller ved at kaste det i Vandet. Paa Latin betyder *furtim* baade h e m m e l i g t og t y v a g t i g t, og *lex Bajuvariorum* kalder den Morder, *qvi occiderit furtivo modo* ø: dræbte paa en tyvagtig eller hemmelig Maade. Østgöotalagen straffer som Morder den Mand, som dræber en anden og derefter bærer Liget til et hemmeligt Sted og skjuler det f. Ex. i en Fjældstue. Tydeligst fremtræder Forholdet i Graa-gaasen, som siger: Det er Mord, 1) naar Manden lægger Skjul paa Gerningen eller 2) skjuler Liget eller 3) ikke vil vedkende sig Gerningen. Særlig den sidste Bestemmelse er interessant. Den viser os, at allerede de gamle Islændere har haft deres Besværligheder med Benægterne; man brugte den Gang ikke pinligt Forhør og Inkvisitionsproces, men man søgte at hjælpe sig med den kvalificerede Straf. Endnu

den Dag i Dag er der en tydelig Tendens til ved Straffudmaalingen at behandle den, der dommes paa Tilstaaelse, lempeligere end den, der dommes mod sin Benægtelse, og i hvert Fald forsaavidt Benægtelsen af Gerningen maa ses som et fortsat Udslag af Forbryderens Farlighed, er dette sikkert vel begrundet. Det stemmer ogsaa med Grundsætningen i Strfl. § 60 om Strafnedsættelse for den, der selv melder sig.

De omtalte Bestemmelser i de gamle Love viser i hvert Fald, at de er skrevne af Folk, som stod Forbryderen nærmere, end den moderne Lovgivningsmagt gør, og som havde en vaagen Sans for, hvad der efter Tidens Behov var kriminalistisk relevant. — Tiderne og Opfattelserne skifter. Det strafbares Omraade er undergaaet store Forandringer, navnlig i Retning af Udvidelser, nødvendiggjorte ved det mere komplicerede Samfundsliv. Ogsaa de Straffe, vi anvender, er andre end Fortidens; vi brændemærker ikke Tyven, men vi sikrer os hans Fingeraftryk. Vi har faaet en større Forstaaelse af Forbryderen; men de dybest liggende Modsætninger mellem Ret og Uret og deres oprindeligste Elementer vedbliver at bestaa forholdsvis uforandret. Til disse sidste hører indenfor Forbrydelsen Modsætningen mellem, om den er aabenlys eller hemmelig, og dette, at Forbrydelsen i sin farligste Type er en »Morkets Gerning«. Verdenskrigen har lært os, at vore Fremskridt fra Fortiden paa mange Omraader er mindre, end vi har bildt os ind. Endnu den Dag i Dag har vi Nutidsmennesker med al vor Forstaaelse af Forbryderen og Forbrydelsen svært ved fuldstændigt at frigøre os for en Følelse af Harme og Afsky overfor den hemmelige, gemene Forbrydelse; til Bevis herpaa behøver jeg blot at henvise til hele Verdens enstemmige Fordømmelse af de fornylig foreslaaede »sporløse Sænkninger« af neutrale Handelsskibe, og saa vor helt anderledes farvede Følelse overfor de »aabenlyse Myrderier« paa Valpladserne.